

LOOPFIETS BREVET

1. Inleiding

Kleuters nemen nooit zelfstandig deel aan het verkeer. Dat zullen ze pas doen als ze ongeveer 10 jaar oud zijn. Maar kleuters maken al wel deel uit van het verkeer: als passagier in de auto of op de fiets, als voetganger hand in hand met een volwassene. Je start daarom best zo vroeg mogelijk met verkeerseducatie.

Het is belangrijk dat je als leerkracht rekening houdt met de ontwikkeling van je kleuters en de verschillende stappen van het leerproces volgt.

1.1 Stapsgewijze aanpak leerlijn fietsen

Onderstaande leerlijn toont waar je leerlingen zich bevinden in het traject dat wij aan de hand van onze brevetten uitgestippeld hebben.

✓	kleuterschool	Oefenen voor het Loopfietsbrevet Afleggen van het parcours voor het Loopfietsbrevet	Evenwicht
	eerste leerjaar	Oefenen voor het Fietsbrevet Brons Afleggen van het parcours voor het Fietsbrevet Brons	Stuurvaardigheid
	tweede leerjaar		
	derde leerjaar	Oefenen voor het Fietsbrevet Zilver Afleggen van het parcours voor het Fietsbrevet Zilver	Verkeersvaardigheid
	vierde leerjaar		
	vijfde leerjaar	Oefenen voor Het Grote Fietsexamen Afleggen van het parcours voor Het Grote Fietsexamen	Fietsvaardigheid
	zesde leerjaar		

1.2 Stapsgewijze aanpak Loopfietsbrevet

Het behalen van het Loopfietsbrevet met je kleuters verloopt in verschillende, logisch opgebouwde stappen:

Stap 1: bereid je voor

- Lees dit stappenplan goed door.
- Breng je collega's/directie op de hoogte.
- Breng de ouders op de hoogte van de loopfietsstraining.
- Controleer of de loopfietsjes in goede staat zijn.

Stap 2: vaardigheden trainen

- Oefen met je kleuters de volgende vaardigheden aan de hand van spelletjes:

1. Links en rechts kijken	6. Benen in de lucht
2. Horen, geluiden lokaliseren	7. Over een andere ondergrond rijden
3. Evenwichtsbehoud	8. Slalommen
4. Opstappen en vertrekken	9. Stoppen
5. Rechtdoor rijden	

Stap 3: het parcours voor het Loopfietsbrevet afleggen

- Stel het parcours op.
- Overloop het parcours.
- Beoordeel de leerlingen met de controlefiche.

1.3 Ontwikkelingsdoelen

Inhoudelijk en methodologisch sluiten de vaardigheden voor het Loopfietsbrevet aan bij de volgende ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs:

Mens en maatschappij - Ruimte - Verkeer en mobiliteit

De kleuters

- 4.10 herkennen in hun omgeving plaatsen waar ze veilig kunnen spelen en waar niet.
- 4.11 beseffen dat het verkeer risico's inhoudt.
- 4.12 kunnen onder begeleiding elementaire verkeersregels toepassen.

Lichamelijke opvoeding - Motorische competenties

De kleuters

- 1.2 kunnen de eigen bewegingsbaan stoppen, richten en wijzigen afhankelijk van statische en dynamische objecten: andere bewegers, obstakels, bewegende voorwerpen.
- 1.3 kunnen het evenwicht behouden in verplaatsingen en bij houdingen op diverse steunvlakken.
- 1.6 kunnen met een eenvoudig bewegingsantwoord snel reageren op auditieve, visuele en tactiele signalen.
- 1.7 kunnen voor verschillende basisbewegingen de ledematen functioneel en gecoördineerd inschakelen.
- 1.10 kunnen de armen en benen afwisselend bewegen.
- 1.13 tonen in taken waar tweehandigheid vereist is een duidelijke taakverdeling in gebruik van linker- en rechterhand (-voet).
- 1.17 kunnen in de ruimte snel een afgesproken plaats terugvinden en er rekening mee houden.
- 1.18 kunnen tijdens het bewegen rekening houden met plaatsaanduidingen.
- 1.19 kunnen handelend rekening houden met een te overbruggen afstand.
- 1.20 kunnen in eenvoudige bewegings- en spelsituaties de meest efficiënte bewegingsrichting kiezen.
- 1.21 passen de eigen beweging aan aan de snelheid en het tempo van bewegende objecten, of aan de tijdsduur van auditieve signalen.
- 1.22 passen het eigen bewegingsritme spontaan aan aan een eenvoudig opgelegd ritme.
- 1.24 kunnen twee of meer opeenvolgende hindernissen nemen.
- 1.25 kunnen doelgericht een beweging onderbreken en laten opvolgen door een andere beweging.

Lichamelijke opvoeding - Groot-motorische vaardigheden

De kleuters

- 1.32 kunnen een gepast bewegingsantwoord geven op eenvoudige speltaken, bewegingsopdrachten, afspraken en regels.
- 1.33 tonen in het handelend omgaan met betekenisinhouden een toenemend begrip, toepassen en verwoorden van:
 - spelideeën van kinderspelen;
 - lichaams-, bewegings-, ruimte- en tijdsbegrippen, facetten van fysieke kennis;
 - voorstellingen (fantasie);
 - symbolen en hun interpretatie, begrippen.

1.4 Beperkingen van kleuters in het verkeer

Neurologisch, zintuiglijk en motorisch zijn jonge kinderen nog volop in ontwikkeling. Dat heeft zeker een invloed op een veilige verkeersdeelname. Maar we kunnen die ontwikkeling wel sterk stimuleren door beweging.

1.4.1 Neurologische ontwikkeling

Heel wat kinderen blijven door hun gebrek aan bewegingsprikkel rondlopen met een onrijp zenuwstelsel. Wanneer een kleuter zich veilig in het verkeer wil begeven, zal hij alle bewegingen die hij maakt, bewust moeten maken.

Als het zenuwstelsel voldoende gerijpt is, ontstaan de blijvende reflexen: de hoofdrechtingsreflexen en evenwichtsreflexen. Deze reflexen zijn erg belangrijk voor de ontwikkeling van een normale houding en motoriek. Het spreekt voor zich dat we die nodig hebben als we veilig willen fietsen en stappen in het verkeer.

1.4.2 Zintuiglijke ontwikkeling

De ontwikkeling van de zintuigen hangt nauw samen met de motorische ontwikkeling. We bespreken enkel de zintuigen die direct verband houden met verkeersdeelname:

Horen

Het gehoor wordt al op zeer jonge leeftijd ontwikkeld. Ook al horen jonge kinderen in het algemeen beter dan volwassenen, toch kunnen ze moeilijk de richting aangeven waar het geluid vandaan komt. Ook geluiden herkennen lukt voor kleuters pas na veel oefening. Zo kunnen ze bijvoorbeeld moeilijk het geluid van een auto onderscheiden van dat van een vliegtuig.

Links en rechts kijken

De oogmotoriek is bij kleuters nog in volle ontwikkeling. Hun gezichtsveld is veel minder breed dan dat van een volwassene. Het is alsof de kleuter oogkleppen op heeft. Door de 'tunnelvisie' is de kleuter benadeeld in het verkeer. Een auto die van links of rechts nadert, wordt door een kleuter niet onmiddellijk gezien door zijn beperkte gezichtsveld. Daarom moet hij zijn hele hoofd meebewegen als hij goed opzij wil kijken. Als een kleuter zich draait, zal zijn hele lichaam meebewegen. Het hoofd moet dus nog 'loskomen' van de romp. Dit is zeker belangrijk wanneer een kind een fietsstuur in de hand heeft.

Ook het samenwerken van beide ogen is nodig om visuele vaardigheden, waaronder dieptezicht, onder de knie te krijgen. Het inschatten van afstand en snelheid, is gekoppeld aan visuele vaardigheden. Bovendien mist het kind de ervaring om deze tijdsinschatting juist te kunnen toepassen. De kleuter denkt dat een auto die nog veraf is, stilstaat. Hij zal dan ook vaak schrikken als die auto plots dichtbij komt.

Evenwicht

We weten dat evenwicht heel belangrijk is om te functioneren in het verkeer. Evenwichtscontrole als voetganger en als fietser moet een automatisme zijn, zodat de kleuter zijn volle aandacht kan richten op alle andere taken die hij moet vervullen in het verkeer.

1.4.3 Motorische ontwikkeling

Om veilig aan het verkeer deel te nemen, moet de kleuter een aantal motorische vaardigheden onder de knie hebben.

Rem- en reactievermogen

Het vermogen om snel te reageren op een visuele of auditieve prikkel is nog niet optimaal ontwikkeld bij kleuters. Een kleuter kan twee tot drie seconden extra tijd nodig hebben om te reageren op een signaal. Net die extra tijd is een groot nadeel als hij zich in het verkeer bevindt. Het is belangrijk om het rem- en reactievermogen bij kleuters te trainen.

Samengestelde bewegingen

Kinderen leren eerst enkelvoudige bewegingen zoals trappen of evenwicht bewaren. Later zijn ze in staat om deze twee enkelvoudige bewegingen te combineren in één beweging. Dat noemen we een samengestelde beweging. Vooral om te leren fietsen is die beweging van groot belang.

2 Hoe leer je een kind fietsen?

We onderscheiden vier fasen in het leren fietsen:

1. Evenwichtsbehoud
2. Stuurvaardigheid
3. Verkeersvaardigheid
4. Fietsvaardigheid

De eerste fase zouden kinderen tijdens de kleuterperiode moeten doorlopen. Kleuters kunnen hun evenwicht best trainen op een loopfiets met twee wielen (zonder trappers). Trappen leren ze op een driewieler.

We pleiten ervoor om de klassieke manier van leren fietsen, met steunwielletjes, niet langer toe te passen. Wanneer kleuters leren trappen op een driewieler en hun evenwicht kunnen bewaren op een loopfiets, kunnen ze moeiteloos overschakelen naar een gewone fiets. Ze zullen de afzonderlijke vaardigheden, trappen en evenwicht bewaren, veel beter onder de knie hebben en makkelijker kunnen omzetten in een samengestelde beweging. Een fiets met zijwielletjes geeft eigenlijk verkeerde informatie door aan hun evenwichtssysteem.

Pas als kinderen stabiel, met snelheid en met grote behendigheid, op een loopfiets kunnen rijden, zijn ze klaar voor een kinderfiets met trappers. Een eerste kinderfiets mag zeker niet te groot zijn. Ouders hebben de neiging om een kinderfiets 'op de groei' te kopen, maar dat heeft een negatief effect op de fietsvaardigheid van het kind. Het verliest zo zijn zelfvertrouwen en de techniek die het opgebouwd heeft. Op een te grote fiets gaat het kind zich weer onzeker voelen en minder stabiel fietsen. Een kind moet al zittend op de fiets steeds met de beide voeten op de grond kunnen staan. Het is ook aan te raden om de eerste keren met een nieuwe fiets te oefenen op een ondergrond waar vallen minder pijn doet, bv. op een grasplein. Dus niet op een stenen ondergrond zoals een oprit.

3 Vaardigheden trainen

Het leertraject is opgebouwd uit het trainen en testen van verschillende vaardigheden die aangepast zijn aan de ontwikkelingsfasen van de kleuter. De spelletjes zijn ingedeeld volgens de **negen vaardigheden** die je leerlingen moeten beheersen om hun Loopfietsbrevet te behalen. De spelletjes zijn gerangschikt volgens moeilijkheidsgraad. Je begint dus best bij het eerste spel. Als je deze opbouw volgt, werk je steeds in de juiste ontwikkelingsfase van je leerlingen.

Praktisch:

- Voor veel van deze spelletjes heb je één loopfiets per kleuter nodig. Heeft de school niet voldoende loopfietsen, dan kan je vragen of de kleuters hun eigen loopfiets meebrengen of kan je de spelletjes met de helft van de groep spelen. De andere kleuters kijken dan even toe. Nadien wissel je de groepen.
- Als je loopfietsstraining geeft, kijk dan altijd na of de zadels op de juiste hoogte staan, zodat de voeten van de kleuters stabiel en volledig op de grond staan.
- Naar het einde toe kan je het parcours van de eindtest al eens opstellen en oefenen. Zo is de opstelling zowel voor jou als voor de leerlingen op de dag van de test geen verrassing.

4 Eindtest Loopfietsbrevet

4.1 Voorbereiding

Stap 1: zoek een extra begeleider

Om de eindtest Loopfietsbrevet af te nemen, raden wij je de hulp van minstens één extra begeleider aan. Denk aan de turnleerkracht, (klas)leerkracht, de directie of een (verkeers)ouder (meer info? www.verkeersouders.be).

Stap 2: maak een planning

- Prik een geschikte datum om de eindtest af te nemen.
- Bekijk of al het gevraagde materiaal beschikbaar is en verzamel het.
- Overloop samen met de begeleider de vaardigheden die de leerlingen moeten beheersen en hoe je ze gaat evalueren. Neem er ook de controlefiche bij en spreek af wie de leerlingen beoordeelt en hoe.

Stap 3: maak de eindtest bekend

Licht de ouders en de rest van de school in.

4.2 De eindtest Loopfietsbrevet

Om het Loopfietsbrevet te behalen, moeten de kleuters negen vaardigheden beheersen. De eerste drie test je aan de hand van een spelletje, de andere door de leerlingen een stuurvaardigheidsparcours te laten afleggen.

4.3 Beoordeling

Tijdens de spelletjes en het parcours beoordeel je de kleuters met de controlefiche. Je vindt een downloadbaar exemplaar op www.verkeersschool.be. Gebruik één controlefiche per klas. Om de controle snel te laten verlopen, duid je alleen de fouten aan. Onderaan op de controlefiche is er plaats voorzien voor opmerkingen.

Laat de kleuters het parcours om de beurt afleggen. Zo kan je elke leerling observeren bij de vaardigheden die hij uitvoert. Om dat efficiënt te laten verlopen, kan je best de klas in twee splitsen. De helft van de leerlingen staat klaar om het parcours af te leggen. De andere helft oefent met de extra begeleider de vaardigheden nog wat verder in met de spelletjes.

Wees correct in de beoordeling. Al hoeft een kleine correctie niet te betekenen dat de leerling faalt voor de hele test. Wanneer een kind bijvoorbeeld een paaltje raakt, maar de vaardigheid verder goed beheerst, kan het toch slagen voor de vaardigheid. Vertrouw daarvoor op jouw inschattingsvermogen en kennis van de capaciteiten van je leerlingen.

4.4 Evaluatie

Na het afleggen van de eindtest krijgt elke kleuter het Loopfietsbrevet. Daarop vink je de vaardigheden aan waarvoor de kleuter slaagde.

Het Loopfietsbrevet is zo opgesteld dat ieder kind beloond wordt voor zijn inspanning, geslaagd of niet geslaagd. Naast het brevet krijgt de kleuter als beloning een reflecterende sticker om op zijn fiets of boekentas te kleven. Je deelt de fietsbrevetten en stickers best zo snel mogelijk na het afnemen van de test uit. Zo weten de kinderen nog goed wat de verschillende vaardigheden omvatten en kunnen ze terugblikken op hun prestatie.

Het is ook prettig voor de kleuters als je hier een plechtig momentje van maakt samen met de ouders en de directie.

